

HAKEMUS

13.5.2025
395/10.02.00/2025

VALTIONEUVOSTO
c/o Ympäristöministeriö
Vesi- ja luontoympäristöosasto
kirjaamo.ym@gov.fi

Hakemus koskien luonnonsuojelulain 39 §:n mukaista valtioneuvoston päätöstä Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan hy- väksymiseksi

#21407605v14

LAPIN LIITTO

SISÄLLYS

HAKEMUS KOSKIEN LUONNONSUOJELULAIN 39 §:N MUKAISTA VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖSTÄ SAKATIN KAIVOSHANKKEEN VAIHEMAAKUNTAKAAVAN HYVÄKSYMISEKSI	3
1 SAKATIN KAIVOSHANKE	4
1.1 Hankekuvaus	4
1.2 Hankkeen edellyttämät lupamenettelyt.....	8
1.3 Hankkeesta vastaava taho	8
2 HANKKEEN VAIKUTUKSET NATURA-ALUEESEEN	9
2.1 Viiankiaavan Natura-alueen suojeluarvot	9
2.2 Vaikutusten arvioinnit.....	10
2.3 Pohjavesimalli	12
3 SOVELTUVA SÄÄNTELY.....	13
4 POIKKEAMISEN EDELLYTYKSET	16
4.1 Vaihtoehdottomuuden edellytys.....	17
4.2 Erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottava syy.....	19
4.2.1 Yleistä	19
4.2.2 Sakatin hankkeen asema EU:n strategisten raaka-aineiden tuottajana.....	21
4.2.3 Kaivoshankkeen kansantaloudellinen merkitys	23
4.2.4 Sakatin kaivoshanke osana Suomen valtion mineraalistrategian toteuttamista.....	24
4.2.5 Yhteenveto	24
4.3 Korvaavat toimenpiteet	25
4.3.1 Korvaavien toimenpiteiden oikeudellinen kehys ja soveltaminen Sakatin kaivoshankkeessa	25
4.3.2 Korvaavien toimenpiteiden suunnitelma	25
4.3.3 Sovellettavat korvaavien toimenpiteiden määrittelyn perusteet	26
4.3.4 Hyödyn laskentaperiaatteet	27
4.3.5 Lajeja koskevat erityisperusteet.....	27
4.3.6 Korvaavien toimenpiteiden suorittaminen.....	28

HAKEMUS KOSKIEN LUONNONSUOJELULAIN 39 §:N MUKAISTA VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖSTÄ SAKATIN KAIVOSHANKKEEN VAIHEMAAKUNTAKAAVAN HYVÄKSYMISEKSI

1. AA Sakatti Mining Oy suunnittelee Sakatin kaivoshankkeen toteuttamista Sodankylässä sijaitsevan monimetalliesiintymän hyödyntämiseksi. Louhittava esiintymä sijaitsee syvällä kallioperässä Viiankiaavan Natura 2000 -alueen ja soidensuojelun alueen alapuolella, suon länsilaidalla. Lapin Liitto on valmistellut Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavaa (**Liite 1**), jossa esitetään Viiankiaavan Natura 2000-alueen alle ja läheisyyteen sijoittuvaan kaivoshankkeeseen liittyvät alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet.
2. **Ennen Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan hyväksymistä Lapin liitto pyytää valtioneuvostoa tekemään LSL 39 §:n 2 momentin mukaisen päätöksen, jonka mukaisesti Sakatin kaivoshanke voidaan toteuttaa Natura 2000 -verkostoon kuuluvan Viiankiaavan suojelun alueen (FI1301706) alla ja läheisyydessä erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä.**
3. Vaihemaakuntakaavan hyväksyminen ja kaivoshankkeen toteuttaminen edellyttävät LSL 39 §:n 2 momentin mukaisen valtioneuvoston päätöksen, koska Sakatin kaivoshankkeen 26.2.2025 valmistuneen Natura-arvioinnin päivityksen mukaan kaivoshankkeesta voi lieventävistä toimenpiteistä huolimatta kohdistua merkittävä heikennys Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppisiin aapasuot, letot ja puustoiset suot sekä kasveihin isonuijasammal ja lapinleinikki. Vaikkakin muutosriski rajautuu pieneen osaan Natura-alueesta, merkittävä heikennys on seurausta mahdollisesta muutoksesta suon vesitaloudessa, jolloin varovaisuusperiaate huomioon ottaen vaikutuksia kaikkein muutosherkimpiin suoympäristöihin ja suolajeihin ei voida sulkea pois.
4. Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ("ELY-keskus") on 9.7.2025 antamassaan LSL 35 §:n mukaisessa lausunnossa (**Liite 3**) perustanut johtopäätöksensä Natura-arvioinnissa esitetyistä vaihtoehdoista konservatiivisempaan, 60 prosenttiin pohjavesivaikutusskenaarioon, ja katsonut joltain osin Natura-arvioinnin johtopäätöksistä poiketen, että merkittävä heikennys kohdistuu lieventävien toimenpiteiden jälkeen kahteentoista Natura-alueen suojeluperusteena olevaan luontotyyppiin tai lajiin: pikkujokiin ja puroihin, vaihettumissoihin ja rantasoihin, lähteisiin ja lähdesoihin, lettoihin, aapasoihin ja puustoisiin soihin, isonuijasammaleen, lapinleinikkiin, kiiltosirppisammaleen, lapinsirppisammaleen, jänkäkurppaan ja mustavikloon.
5. Metsähallitus on 27.8.2025 antamassaan LSL 35 §:n mukaisessa lausunnossa katsonut (**Liite 4**), että kaivoshanke voi lieventävien toimenpiteiden jälkeen heikentää merkittävästi yhtätoista Natura-alueen suojeluperusteluontotyyppiä tai lajia: humuspitoiset järvet ja lammet, pikkujoet ja purot, vaihettumissuot ja rantasuot, lähteet ja lähdesuot, letot, aapasuot, puustoiset suot, isonuijasammal, kiiltosirppisammal, lapinsirppisammal ja lapinleinikki.

6. ELY-keskus on lausunnossaan edelleen todennut, että vireillä olevaa Sakatin kaivos-hankkeen vaihemaakuntakaavaa voidaan pitää luonnonsuojelulain 39 §:n 2 momentin mukaisena suunnitelmana, jonka hyväksyminen edellyttää valtioneuvoston luonnonsuojelulain 39 §:n nojalla tekemää päätöstä. Lisäksi kaivoshankkeen toteuttaminen edellyttää soidensuojelulainsäädännön muuttamista.

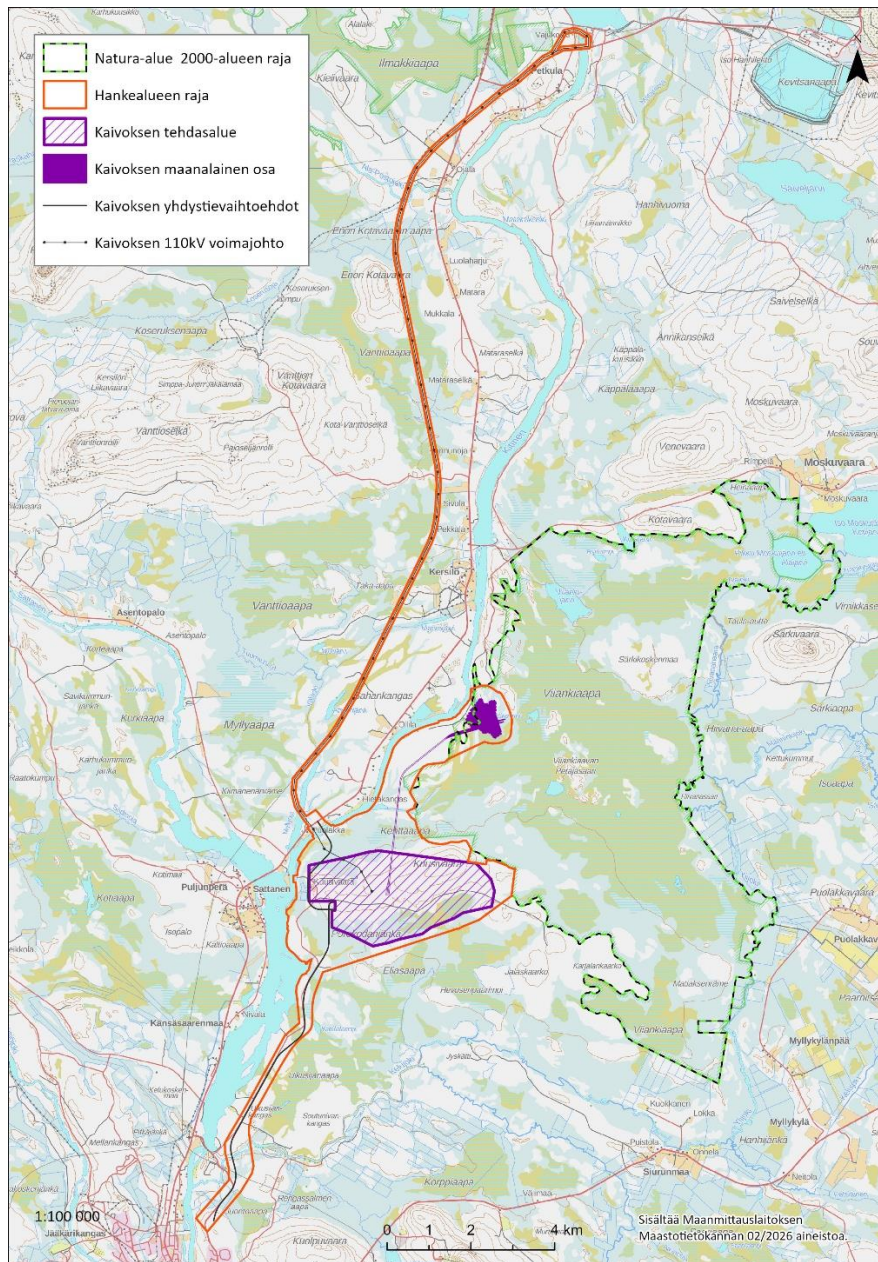
1 SAKATIN KAIVOSHANKE

1.1 Hankekuvaus

7. Sakatin esiintymä on yksi Euroopan merkittävimmistä tunnetuista hyödyntämättömistä nikkeli-kupariesiintymistä. Euroopan unioni (EU) on listannut kriittiset raaka-aineet, joilla on suuri taloudellinen merkitys Euroopalle ja joiden toimitushäiriön riski on suuri. Kriittisten raaka-aineiden asetuksessa (European Critical Raw Materials Act, CRMA (EU) 2024/1252) kriittisiä raaka-aineita on nimetty yhteensä 34, joista 17 on strategisia. Poikkeuksellisen korkealuokkaisena monimetalliesiintymänä Sakatti tuottaa useita strategisia raaka-aineita, mukaan lukien kupari, nikkeli, platinaryhmän metallit ja koboltti, sekä myös kulta ja hopea, jotka ovat ratkaisevan tärkeitä Suomen ja EU:n vihreän ja digitaalisen siirtymän sekä kriittisten mineraalien saatavuuden tukemisessa. Kupari on keskeinen sähköistämisen mahdollistaja, sillä sitä käytetään johtimissa. Nikkeliä käytetään akuissa, ruostumattoman teräksen tuotannossa ja katalyyttinä. Vihreän energiasiiirtymän vaatimukset ovat merkittävästi lisänneet kriittisten raaka-aineiden kysyntää, jonka ennustetaan EU:ssa kasvavan kuusinkertaiseksi vuoteen 2030 mennessä.
8. Asetuksen myötä pyritään nostamaan strategiaan raaka-aineisiin liittyvää huoltovarmuutta vastauksena viime vuosina voimakkaasti muuttuneeseen geopoliittiseen tilanteeseen ja vihreän siirtymän edellyttämään raaka-aineiden käytön merkittävään kasvuun tulevaisuudessa sekä toisaalta niiden saatavuuden epävarmuuteen. Kriittisten raaka-aineiden kansallisen ja EU-tason saatavuuden merkitystä ovat entisestään korostaneet kriittisten raaka-aineiden toimitusketjuihin liittyvien epävarmuuksien kasvaminen lisääntyneiden kansainvälisten konfliktien johdosta.
9. Euroopan komissio on nimennyt Sakatin kaivoksen CRMA:n mukaiseksi strategiseksi hankkeeksi ensimmäisellä hakukierroksella maaliskuussa 2025. Komissio valitsee strategiseksi hankkeiksi EU:n alueella ja myöhemmin myös kolmansissa maissa sijaitsevia hankkeita, jotka se katsoo tärkeiksi strategisten raaka-aineiden huoltovarmuuden kannalta.
10. Louhittava esiintymä sijaitsee syvällä kallioperässä Viiankiaavan Natura 2000 -alueen ja soidensuojelualueen alapuolella, suon länsilaidalla. Suojelualueen alle sijoittuvan hankealueen laajuus on 133 hehtaaria, mikä on noin 2,0 % Viiankiaavan Natura-alueesta (6 595 ha). Maanalaisen kaivoksen pintaprojektion pinta-ala on 49,7 hehtaaria, mikä on noin 0,75 % Viiankiaavan Natura-alueesta.
11. Anglo American toimii kestävä kehityksen strategiansa mukaisesti, joka rakentuu kolmen kestävyysteeman varaan: luotettu yritysjohtaja, terveellinen ympäristö ja elinvoimaiset paikallisyhteisöt. Strategian liiketoiminnalliset tavoitteet keskittyvät paikallisiin

painopistealueisiin, jotka luovat arvoa kullekin toiminnolle, ja hyödyntävät FutureSmart Mining™ -mallia, joka yhdistää kestävyteen ja teknologiaan liittyvän innovaation yhtiön toiminnoissa ja uusien kaivosten kehittämisessä.

12. Suunnitellut Sakatin kaivoshankkeen toiminnot käsittävät malmin louhinnan maanalaisesta kaivoksesta, malmin maanpäällisen käsittelyn, syntyvän jätteen ja veden hallinnan, kaivosalueen teknisen rakenteen ja muut tarpeelliset toiminnot.
13. Kaivoshanke on tarkoitus toteuttaa vuonna 2023 ympäristövaikutusten arviointimenetelyssä (YVA) tarkastellun ja vuonna 2024 täsmennetyn hankevaihtoehdon VE1a pohjalta. Kaivoksen maanpäälliset toiminnot sijoittuvat Kuusivaaran tehdasalueelle, lähimmillään noin 270 metrin etäisyydelle Natura-alueen reunasta. Viiankiaavan suojelualueelle ei sijoiteta mitään maanpäällisiä rakenteita, vaan toiminta tapahtuu syvällä kallio-perässä, maanpinnan alla. Hankkeen rakennusaikana Natura-alueella liikutaan kuitenkin 2–3 talven aikana malminetsintäkalustolla tulppaamassa aiemmin tilapäisesti tulpatuja vanhoja tutkimusreikiä. Kaivoksen suunniteltu kokonaistoiminta-aika rakentamisesta sulkemiseen on noin 30 vuotta.

14. Sakatin kaivoshanke on suunniteltu siten, että hankkeen negatiiviset ympäristö- ja sosiaaliset vaikutukset jäävät mahdollisimman vähäisiksi koko sen elinkaaren ajan. Hanke suunnitellaan perustuen lieventämishierarkiaan, jossa ensin ehkäistään mahdolliset kielteiset vaikutukset etukäteen ja sitten lievennetään niitä mahdollisimman paljon. Jos vaikutuksia ei voida kokonaan poistaa, ne kompensoidaan tai korjataan. Sakatin hanke on sitoutunut Anglo Americanin kestävä kaivostoiminnan suunnitelman tavoitteiden mukaisesti positiiviseen, biologiseen monimuotoisuuteen kohdistuvaan nettovaikutukseen. Tämä tarkoittaa, että lakisääteisen Natura-kompensaation eli korvaavien toimenpiteiden lisäksi hankkeessa kompensoidaan myös teollisuusalueen kehittämisestä johtuvat vaikutukset suojelualueen ulkopuolella. Ensimmäinen askel tähän vapaaehtoiseen ekologiseen kompensaatioon on otettu ostamalla ja suojelemalla noin 3 000 hehtaaria

vanhaa metsää Inarista, hankealueen pohjoispuolelta. Kyseessä on tähän mennessä suurin Suomessa toteutettu vapaaehtoinen ekologinen kompensatio.

15. Kaivoksen vuotuisen malmin louhintamäärän arvioidaan olevan enintään 2,2 miljoonaa tonnia vuodessa ja sen varsinaisen toiminta-ajan noin 23 vuotta. Esiintymän tunnetut malmivarannot (mitatut ja osoitetut) ovat yhteensä 157,0 miljoonaa tonnia, josta nyt luvittava kaivossuunnitelma on noin 44 miljoonaa tonnia. Sakatin tuotantokapasiteetti mahdollistaa merkittävän panoksen EU:n CRMA:n mukaisten strategisten raaka-ainesten saatavuuteen.
16. Nykyisen louhintasuunnitelman mukaan pääesiintymän ylimmät maanalaiset rakenteet sijaitsevat lähimmillään noin 250 metrin syvyydellä maanpinnasta ja kairaustiedon perusteella Sakatin pääesiintymä jatkuu aina 1 200 metrin syvyyteen. Pääesiintymästä koilliseen on pienempi, lähempänä maanpintaa sijaitseva satelliittiesiintymä NE, joka ulottuu lähimmillään noin 80 metrin syvyydelle maanpinnasta. Satelliittiesiintymän NE louhimatta jättäminen on tarkasteltu hankkeen Natura-arvioinnissa lieventävänä toimenpiteenä.
17. Kaivoshankkeen elinkaareen kuuluu suunnittelu-, esiselvitys-, kannattavuus selvitys- ja luvitusvaihe, kaivoksen rakennusvaihe, toimintavaihe sekä kaivoksen sulkeminen ja jälkihoito. Hankkeen elinkaaren kesto on kaiken kaikkiaan useita kymmeniä vuosia, kun huomioidaan toimintaa edeltävä suunnittelu ja jälkihoito kaivostoiminnan päätyttyä. Tällä hetkellä Sakatin kaivoshanke on suunnittelu-, esiselvitys-, kannattavuus selvitys- ja luvitusvaiheessa.
18. Kuusivaaran tehdasalueen rakentamisvaiheen kesto on noin 3–4 vuotta. Tätä edeltää yhdystien ja sillan sekä voimajohdon rakentaminen kaivokselle, joiden rakentamisajan on arvioitu olevan vajaat kaksi vuotta. Rakentamisvaihetta ei kuitenkaan voida erottaa täysin kaivoksen toimintavaiheesta, koska tiettyjen alueiden, kuten rikastushiekan sijoitusalueen ja maanalaisen kaivoksen tunneliverkoston, rakentaminen jatkuu myös toimintavaiheen aikana. Kaivoksen toimintavaiheen keston arvioidaan olevan noin 23 vuotta perustuen tähänhetkisiin Sakatin esiintymän tunnettuihin louhittaviin mineraalivarantoihin ja malmin vuosittaiseen louhintamäärään (1,25–2,2 miljoonaa tonnia vuodessa). Rikastushiekka-aluetta suljetaan vaiheittain tuotannon aikana, mutta varsinaiset sulkemistoimet koko kaivoksen ja tehdasalueen osalta aloitetaan tuotannon päättymisen jälkeen. Aktiivisten sulkemistojen arvioidaan kestävän 3–4 vuotta toiminnan päättymisen jälkeen, minkä jälkeen jatkuu alueen palautuminen, kuten kalliopohjaveden palautuminen kaivostoimintaa edeltävälle tasolle, maisemoitujen alueiden puustotuminen ja Kitisen vesistöön kulkeutuvien ainemäärien väheneminen kohti luonnontilaa. Kaivoslupa perustuvaa malminetsintää jatketaan myös rakentamis- ja toimintavaiheen aikana. Natura-arvioinnissa on huomioitu yhteisvaikutuksena toteutunut ja suunniteltu malminetsintä.
19. Sakatin hankkeen yksityiskohtainen hankesuunnitelma löytyy hakemuksen **liitteenä 2** olevan hankkeen Natura-arvioinnin luvun 2 (Hankkeen kuvaus) kohdista 2.3–2.5.

1.2 Hankkeen edellyttämät lupamenettelyt

20. Sakatin kaivoshankkeen toteuttaminen edellyttää laajaa, sekä kansalliseen että EU-lainsäädäntöön perustuvien lupien ja viranomaishyväksyntöjen kokonaisuutta. Hankkeen aikataulu onkin riippuvainen näiden monitahoisten lupamenettelyiden etenemisestä. CRMA:n mukainen asema strategisena hankkeena asettaa kuitenkin 27 kuukauden aikataulun viranomaisille kaivos- ja ympäristölupahakemusten käsittelyyn, YVA-prosessin lausuntonenettely mukaan lukien. Lupaprosessien odotetaan käynnistyvän vuoden 2026 loppuun mennessä, jolloin hankkeella arvioidaan olevan tarvittavat luvat vuonna 2029.
21. Kaivoslainsäädännön valossa hankkeelle keskeisiä viranomaispäätöksiä ovat Turvallisuus- ja kemikaaliviraston myöntämä kaivoslupa (kaivoslaki 621/2011) sekä kaivosturvallisuuslupa. Muita merkittävimpiä edellytetyjä lupia ovat ympäristönsuojelulain (527/2014) mukainen ympäristölupa, vesilain (587/2011) mukainen vesilupa sekä vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) mukainen kemikaaliturvallisuuslupa. Kaivoslupahakemus jätettiin kesällä 2024. Ympäristö- ja vesilupahakemus on tarkoitus jättää vuodenvaihteen 2026–2027 tienoilla. Näiden lupien käsittelyaikataulu kytkeytyy kaavoituksen ja luonnonsuojelulainsäädännön mukaisten menettelyjen etenemiseen.
22. Sakatin kaivoshankkeen toteuttaminen edellyttää myös soidensuojelulainsäädännön muuttamista, sillä voimassa oleva sääntely ei mahdollista kaivostoiminnan harjoittamista Viiankiaavan soidensuojelualueen alapuolisessa kallioperässä. Soidensuojeluasetuksen (852/1988) 1 §:ssä kielletään muun muassa maa- ja kallioperän vahingoittaminen sekä muut toimet, jotka voivat muuttaa suoalueen luonnollista vesitasapainoa, eikä asetuksen mukainen poikkeamismahdollisuus ole sovellettavissa kaivostoimintaan.
23. Hankkeen kaavoitusprosessit käynnistettiin Lapin liitossa kesäkuussa 2020, kun maakuntahallitus päätti Sodankylän kunnan esityksestä aloittaa maakuntakaavan valmistelun. Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavaehdotus on ollut julkisesti nähtävillä 25.3.–24.4.2026 ja edennyt hyväksymisvaiheeseen. Sodankylän kunta aloitti osayleiskaavan valmistelun vuonna 2019, ja valmistelumateriaali oli nähtävillä vuonna 2021. Sekä osayleiskaavan että asemakaavan hyväksyminen on sidoksissa vaihemaakuntakaavan etenemiseen.

#21407605v14

1.3 Hankkeesta vastaava taho

24. Sakatin kaivoshankkeen toteuttamisesta vastaava Anglo American on johtava maailmanlaajuisesti toimiva kaivosyhtiö, joka keskittyy vastuulliseen kuparin, korkealaatuisen rautamalmin ja viljelykasvien ravinteiden tuotantoon. Nämä raaka-aineet ovat välttämättömiä maailmantalouden hiilestä irtautumisessa, elintason parantamisessa ja elintarviketurvassa.
25. Anglo American aloitti malminetsinnän Keski-Lapin alueella vuonna 2004 ja ensimmäiset viitteet Sodankylän kunnassa sijaitsevasta esiintymästä saatiin vuoden 2006 aikana

suoritetuista timanttikairauksista. Ensimmäiset lävistykset Sakatin päämineralisaatiosta saatiin vuoden 2009 aikana, jolloin esiintymä voidaan katsoa löydetyksi. Anglo American -konserniin kuuluva suomalainen AA Sakatti Mining Oy perustettiin vuonna 2011 vastaamaan Sakatin kaivoshankkeen toteutuksesta ja alueen malminetsinnästä.

26. Anglo Americanin liiketoiminnassa vastuullisuus ulottuu yhteistoiminnallisesti osakkeenomistajista paikallisyhteisöihin, maihin, joissa yhtiö toimii ja edelleen koko yhteiskuntaan. Anglo American on sitoutunut noudattamaan tiukimpia kolmannen osapuolen sertifiointilla vahvistettuja turvallisuus- ja vastuullisuusnormeja, joiden avulla AA Sakatti Mining Oy edistää luottamuksen rakentamista asiakkaidensa, paikallisyhteisöjen ja viranomaisten kanssa.

2 HANKKEEN VAIKUTUKSET NATURA-ALUEESEEN

2.1 Viiankiaavan Natura-alueen suojeluarvot

27. Viiankiaavan suoalue on sisällytetty osaksi Natura 2000 -verkostoa sekä luonto- että lintudirektiivin perusteella (SAC/SPA). Natura-alueen pinta-ala on 6595 ha. Alueen suojeluperusteena on 13 luontotyyppiä, saukko, viisi kasvilajia ja 25 lintulajia sekä kolme salassa pidettävää lajia. Natura-alue kuuluu kokonaisuudessaan soidensuojelun perusohjelmaan (SSO120565). Alueelle on perustettu Viiankiaavan soidensuojelualue (SSA120159) vuonna 1988 (laki eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi, 851/1988). Perustamisen jälkeen soidensuojelualuetta on laajennettu erityisesti länteen päin liittämällä siihen laajoja alueita Metsähallituksen päätöksellä. Lisäksi osa Natura-alueen suojelusta on toteutettu yksityisinä luonnonsuojelualueina.
28. Viiankiaapa on laaja ja edustava luonnontilainen aapasuo. Aapasuot on suoyhdistymänä luokiteltu EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteessä I erityisen tärkeäksi luontotyyppiä. Natura-tietolomakkeen perusteella Viiankiaavan aapasuoalueita luonnehtivat laajat luonnontilaiset rimpinevat, joiden jänteet jatkuvat yhtenäisinä useita kilometrejä. Viiankiaavalla on lajistollisesti arvokkaita lettoja ja lähteitä, muun muassa koivulettoja, lettorämeitä ja -korpia, lähteikköjä ja huurresammallähteitä. Viiankiaavan suokokonaisuuden soiden laidoilla on myös rämeitä ja korpia. Suot ovat pääasiassa keski- ja runsasravinteisia eli meso-eutrofisia.
29. Laajan aapasuokokonaisuuden lisäksi Viiankiaavan Natura-alueeseen kuuluu Tirroaavan keidassuoalue, aapasoihin kuulumattomia piensoita, luonnonmetsiä ja harjumetsiä sekä vesialueista Viiankijärvi, Kokkolampi, Pikku Moskujärvi, Sakattilammit ja Viiankilammit. Keidassuot, huurresammallähteet, aapasuot, luonnonmetsät, puustoiset suot, tulvametsät ja metsäluhdat ovat EU:n luontodirektiivin liitteen I mukaisia erityisen tärkeitä luontotyyppisiä. Viiankiaavan yli 800 hehtaaria laajojen luonnonmetsien ja harjumetsien suojelu on myös määritelty Natura-alueen suojelutavoitteisiin.
30. Uhanalaisista ja silmälläpidettävistä letto- ja lähdelajeista Viiankiaavan alueella esiintyy muun muassa lettorikkoa, lettosaraa, röyhysaraa, lapin-, kaita-, puna- ja verikämmekkää, kiiltosirppisammalta, lapinsirppisammalta sekä pohjan- ja sirppihuurresammalta.

Kasvilajistollisesti arvokkaimpia alueita ovat Heinäaapa ja Viiankijärven ympäristö¹. Viiankiaavan linnustolliset arvot ovat myös merkittävät.

31. Viiankiaavalla on kansallisesti merkittävä rooli isonuijasammalen ja lapinsirppisammalen suojelussa, sillä suuri osa lajien tunnetuista esiintymistä sijoittuu Viiankiaavan alueelle. Viiankiaavalla esiintyy myös laajalti lettorikkoa. Viiankiaapa on tunnistettu linnustollisen merkittävyyden ja siellä esiintyvien kasvi- ja sammallajiston sekä luontotyyppien perusteella luontoarvoiltaan arvokkaaksi kokonaisuudeksi ja siksi se on sisällytetty Natura 2000 -suojelualueiden verkostoon. Viiankiaavalla esiintyviä luontotyyppisiä ja suojeluperusteisia lajeja esiintyy myös muualla Itä-Lapin alueelle sijoittuvilla Natura-alueilla mm. Pomokairan (FI1301712), Luiron soiden (FI1300904), Loukisen latvasoiden (FI1300605) ja Ellitsan (1301714) alueilla.
32. Viiankiaavan hoito- ja käyttösuunnitelman mukaan Viiankiaavan Natura-alueen "keskeisin tavoite on suojella aapasuoluntoa ja sen eliöstöä sekä turvata suoympäristön ja maisemallisen kokonaisuuden säilyminen". Natura-alueen luonnonsuojelutavoitteena on myös alueen metsien säilyttäminen luonnontilaisina sekä lettojen ja huurreammallähteiden uhanalaisten lajien suojelu. Soidensuojelun kannalta tärkeää on myös alueen vesitaloudellisen tilan säilyminen. Alueen luontotyyppien säilyminen luonnontilaisina on edellytys Viiankiaavan monipuolisen linnuston suojelulle, mikä on alueen keskeisimpiä suojelutavoitteita.²

2.2 Vaikutusten arvioinnit

33. Sakatin hankkeen vaikutuksia Viiankiaavan Natura-alueeseen on selvitetty poikkeuksellisen kattavasti. Vuosien 2018–2023 aikana suoritetun YVA-menettelyn yhteydessä laadittiin kaksi luonnonsuojelulain (LSL 1096/1996) 65 §:n mukaista Natura-arviointia, joista ensimmäinen valmistui vuonna 2020. Arviointia täydennettiin vuonna 2023 ELY-keskuksen 17.3.2021 antaman lausunnon (LAPELY/3385/2017) pohjalta. Yhteysviranomaisena toiminut ELY-keskus antoi hankkeen YVA-selostuksesta perustellun päätelmänsä 16.8.2023 ja Natura-arvioinnin täydennyksestä luonnonsuojelulain (LSL 1096/1996) 65 §:n mukaisen lausunnon 15.8.2023 (LAPELY/3385/2017). Lausunnon saan ELY-keskus edellytti Natura-arvioinnin päivittämistä edelleen hankkeen seuraavassa vaiheessa.
34. Uuden viranomaisohjeistuksen³ mukaisesti laadittu Natura-arvioinnin päivitys (WSP Finland Oy, Sakatin monimetalliesiintymän kaivoshankkeen vaikutukset Viiankiaavan Natura 2000 -alueeseen, **liite 2**) jätettiin viranomaisille 28.2.2025. ELY-keskus antoi arvioinnista LSL 35 §:n mukaisen lausuntonsa 9.7.2025. Lausunnon saan ELY-keskus toteaa arvioinnin asianmukaiseksi ja lausuntoprosessin aikana tehtyjen täydennysten

¹ Viiankiaavan hoito- ja käyttösuunnitelma, Metsähallitus, 2006

² Viiankiaavan hoito- ja käyttösuunnitelma, Metsähallitus, 2006

³ Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43 | 2023, Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi, Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle, 2. korjattu painos, Katariina Mäkelä ja Päivi Salo

jälkeen riittäväksi Natura-arvioinnin tarpeisiin, sekä monelta osin poikkeuksellisen laadukkaaksi. ELY-keskus katsoo, että arvioinnin päivityksessä on tehty perusteellista työtä ja luettu tarkkaan komission ohjeita.

35. Sakatin kaivoshankkeessa on tunnistettu Viiankiaavan suojeluperusteisiin kohdistuvina vaikutusmekanismeina vesitaloudelliset vaikutukset (pohjavesipinnan alenema), pölylaskeuma, melu, värinä, visuaaliset vaikutukset, valaistusvaikutukset, maankäytön muutos, malminetsintäkaluston aiheuttamat maastovaikutukset ja törmäysvaikutukset. Lisäksi hankkeen Natura-arvioinnissa on huomioitu yhteisvaikutukset toteutetun ja suunnitellun malminetsinnän kanssa. Natura-arvioinnissa on erikseen tarkasteltu lieventävänä toimenpiteenä satelliittiesiintymän NE louhimatta jättäminen, jolla vähennetään hankkeen vesitaloudellisia vaikutuksia.
36. Natura-arvioinnin johtopäätöksenä todetaan, että lieventävistä toimenpiteistä huolimatta kaivoshankkeesta voi kohdistua merkittävä heikennys Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppihin aapasuot, letot ja puustoiset suot sekä kasveihin isonuijasammal ja lapinleinikki. Muihin suojeluperusteisiin ei kohdistu merkittävää heikennystä. Merkittävä heikennys on seurausta mahdollisesta muutoksesta suon vesitaloudessa, jolloin varovaisuusperiaate huomioon ottaen vaikutuksia kaikkein muutosherkimpiin suoympäristöihin ja suolajeihin ei voida sulkea pois. Kasvillisuuden palautumiskyvystä takaisin luonnontilaan ei ole riittävän kattavaa tutkimustietoa, vaikka suon vesitalouden arvioidaankin palautuvan nykyistä vastaavaksi kaivostoiminnan jälkeen. Muutosriski rajautuu pieneen osaan Natura-alueesta, mutta merkittävän heikennyksen kynnyksen on matalalla erityisesti aapasoiden ja puustoisten soiden osalta, jotka ovat Natura-lainsäädännön mukaisesti priorisoituja luontotyyppisiä.
37. Suojeluperusteena olevaan linnustoon ja saukkoon ei arvioinnin mukaan kohdistu merkittävää heikennystä, sillä lieventävät toimenpiteet huomioiden muutokset elinympäristössä ovat niin vähäisiä, että niillä ei ole merkitystä eläimistöille. Kaivostoiminnan aiheuttama melu ja muu häiriö on Natura-alueella vähäistä ja vaikutukset eläimistöön ovat palautuvia. Arvioinnin mukaan eläimistön ekologiasta ja häiriöherkkyydestä sekä populaation palautumiskyvystä on kattavasti vertaisarvioitua, useassa tapauksessa lajikohtaista tutkimustietoa, jonka perusteella arvio on voitu tehdä luotettavasti, eikä arvioon jää johtopäätöksiin vaikuttavaa epävarmuutta.
38. ELY-keskus on kuitenkin LSL 35 §:n mukaisessa lausunnossaan Natura-arvioinnista poiketen katsonut, että epävarmuuden vähentämiseksi vaikutusten arvioinnissa on perusteltua tarkastella kallioperän vedenjohtavuuden 60. prosenttiin arvoilla tehtyjä mallinuksia. Lisäksi ELY-keskus on todennut, että varovaisuusperiaatteen mukaisesti arvioinnissa on otettava huomioon pölyn mahdollinen vaikutus. Näin ollen ELY-keskus on katsonut osin Natura-arvioinnin johtopäätöksistä poiketen, että hankkeesta voi kohdistua merkittävä heikennys Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppihin pikkujoet ja purot, vaihettumissuot ja rantasuot, lähteet ja lähdesuot, letot, aapasuot ja puustoiset suot, sekä lajeihin isonuijasammal, lapinleinikki, kiiltosirppisammal, lapinsirppisammal, jänkäkurppa ja mustaviklo. Mustaviklon ja jänkäkurpan osalta heikennys

on katsottu yksinään pieneksi, mutta merkittävää heikennystä ei ole ELY-keskuksen mukaan voitu poissulkea populaation koon ja heikentyneen tilan vuoksi.

39. Metsähallitus katsoo lausunnossaan merkittävän heikennyksen kohdistuvan Natura-alueen suojeluperusteisiin humuspitoiset järvet ja lammet, pikkujotet ja purot, vaihettumissuot ja rantasuot, lähteet ja lähdesuot, letot, aapasuot, puustoiset suot, isonuijasammal, kiiltosirppisammal, lapinsirppisammal ja lapinleinikki. Metsähallituksen lausunnon mukaan merkittävästi heikentyvien suojeluperusteiden heikentyminen johtuu pääasiassa pohjavesivaikutukseen liittyviin epävarmuustekijöihin, joita ei ole tunnistettu kattavasti, erityisesti siihen, miten louhinnan aiheuttama tärähtely vaikuttaa lähellä maanpintaa sijaitsevan kallioperän vedenjohtavuuteen ja sitä kautta pohjaveden purkautumiseen alueen suojeluperusteena oleville suoluontotyypeille. Humuspitoisiin järviin ja lampiin kohdistuvaa vaikutusten arviointia on täsmennetty Metsähallituksen lausunnon perusteella hakemuksen **liitteenä 5** olevassa osaraportissa: *Viiankiaavan Natura 2000 -alueen suojeluperusteiden korvaaminen – suunnitteluperiaatteet*. Täydennetyin vaikutusten arvioinnin perusteella humuspitoisiin järviin ja lampiin kohdistuva merkittävä heikennys voidaan sulkea pois, eikä niitä huomioida korvaavien toimenpiteiden suunnitelmassa.

2.3 Pohjavesimalli

40. Sakatin kaivoshankkeen vaikutukset kohdistuvat Viiankiaavan suojelualueen länsilaidalle, ja hankkeen keskeisin vaikutusmekanismi on Viiankiaavan vesitaloutteen mahdollisesti kohdistuvat muutokset. Natura 2000 -alueelle kohdistuvien vesitalousvaikutusten arvioidaan kestävän noin 35 vuotta, minkä jälkeen alueen vesitalous palautuu luonnontilaiseksi. Vaikka alueella toteutetaan vaikutuksia lieventäviä toimenpiteitä, suoalueen länsireunan paikoittaista kuivumista kaivoksen toiminta-aikana ei voida täysin poissulkea.
41. AA Sakatti Mining Oy on tehnyt kattavat selvitykset maanalaisen kaivoksen ja sitä ympäröivien alueiden geologisista ja hydrogeologisista olosuhteista. Käsitteellinen hydrogeologinen malli sekä pohjaveden virtausmalli on päivitetty AA Sakatti Mining Oy:n tekemien viimeisimpien tutkimusten pohjalta. Pohjavesimallinnuksessa käytetty MINEDW-koodi sisältää useita ominaisuuksia, jotka on kehitetty erityisesti huomioimaan kaivosolosuhteet, ja MINEDW-koodia on käytetty laajasti erityyppisissä kaivoshankkeissa sekä monenlaisissa hydrogeologisissa ja ilmastollisissa olosuhteissa. Pohjaveden virtausmallinnusalue (hydrogeologinen tutkimusalue HTA) on huomattavasti laajempi kuin kaivostoimintojen alue sekä kattaa kaivoksen maanpäällisten ja maanalaisen toimintojen alueet. Kaivostoimintojen lisäksi mallinnusalue kattaa koko Viiankiaavan Natura-alueen. Mallinnetut pohjaveden alenema-alueet rajautuvat selkeästi mallinnusalueen sisäpuolelle. Tämä vakauttaa mallilaskentaa ja lisää ennustettujen alenemien luotettavuutta.
42. Pohjavesimalliin liittyvän epävarmuuden vuoksi malli on toteutettu konservatiivisesti. Mallissa ei ole huomioitu kaikkia mahdollisia pohjaveden aleneman todellista laajuutta hillitseviä prosesseja ja mallinnuksessa on esimerkiksi päädytty käyttämään

mittaushajonnan keskiarvoa korkeampia vedenjohtavuusarvoja, jotka laajentavat mallinnettua alenemaa sekä yliarvioivat vuotovesimääriä. Näin ollen on todennäköistä, että todellinen alenema tulee olemaan mallinnettua pienempi. Mahdollisen epävarmuuden hallitsemiseksi tehtiin herkkyystarkasteluja, jotta voitiin arvioida tiivistystehokkuuden, vedenjohtavuuksien ja meteorologisten muuttujien vaikutusta vuotovesimääriin ja alenemiin. Kokonaisuudessaan epävarmuudet on huomioitu mallissa huolellisesti ja varovaisuusperiaatteen mukaisesti malli on toteutettu konservatiivisesti.

43. Sekä ELY-keskus että Metsähallitus ovat lausunnoissaan pitäneet arvioinnin merkittävämpänä epävarmuustekijänä juuri vesitaloudellisten vaikutusten arviointiin liittyviä epävarmuuksia, ja ELY-keskus on tilannut Geologian tutkimuskeskukselta (GTK) asiantuntijalausunnon viimeisintä Natura-arviointia varten kokonaan päivitetyn pohjavesimallin teknisestä ja geologisesta asianmukaisuudesta. GTK:n 9.6.2025 päivättyssä lausunnossa (GTK/334/02.02./2025) todetaan pohjavesimallinnuksen olevan ansiokkaasti tehty:

”Sakatin Natura-arvioinnissa sekä sen liitteessä 6 kuvattu pohjavesimalli on ansiokkaasti tehty ja perustuu laajaan, alueelta kerättyyn aineistoon. Mallin tilastolliset tunnusluvut osoittavat mallin kalibroinnin ylittävän hyvän kalibroinnin raja-arvot ja kalibroidut arvot ovat luonnollisen vaihtelun välissä. [...]”

Malli ja sen taustalla olevat tutkimukset ovat poikkeuksellisen laajoja ja yksityiskohtaisia verrattuna muihin Suomessa tehtyihin ympäristövaikutusten arviointia varten tehtyihin mallinnuksiin. Mallinnuksiin liittyy aina epävarmuutta, mutta epävarmuuksia on kuvattu riittäväällä tasolla.”

ELY-keskus katsoo lausunnossaan, että mallinnukseen liittyvää epävarmuutta on hallittava toisaalta kompensatiomenettelyssä ja toisaalta lieventämisen vaikutusten seurannassa (s. 25). Mallin epävarmuutta voidaan vähentää tulevaisuudessa uusilla seurantatiedoilla sekä päivittämällä käsitteellistä mallia sekä pohjaveden numeerista virtausmallia ajoittain. Mallin luotettavuus paraneekin hankkeen edetessä, kun mallia päivitetään uusilla mittaustuloksilla.

3 SOVELTUVA SÄÄNTELY

44. Luontodirektiivin (92/43/ETY) 6 artiklan 3 kohdan ja LSL 35.1 §:n nojalla suunnitelmat ja hankkeet, jotka ovat omiaan vaikuttamaan merkittäväällä tavalla Natura-alueen suojelutavoitteisiin, on arvioitava asianmukaisesti. Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti kyseiset hankkeet voidaan hyväksyä ainoastaan sillä edellytyksellä, että toimivaltaiset viranomaiset – tunnistettuaan kaikki suunnitelman tai hankkeen osa-alueet, jotka voivat itsenäisesti tai yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa vaikuttaa kyseisen alueen suojelutavoitteisiin, ja hyödyntäen parasta käytettävissä olevaa tieteellistä tietoa – voivat varmistua siitä, ettei suunnitelmalla tai hankkeella ole pysyviä haitallisia vaikutuksia kyseisen alueen koskemattomuuteen. Tämä tarkoittaa, ettei tällaisten vaikutusten puuttumisesta jää perusteltua tieteellistä epäilystä.
45. Säädettyjä vaatimuksia lieventää luontodirektiivin 6 artiklan 4 kohdan mukainen mahdollisuus poiketa Natura-suojelusta yksittäistapauksessa erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä:

”Jos suunnitelma tai hanke on alueelle aiheutuvien vaikutusten arvioinnin kielteisestä tuloksesta huolimatta ja vaihtoehtojen ratkaisujen puuttuessa kuitenkin toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt, jäsenvaltion toteutettava kaikki tarvittavat korvaavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että Natura 2000:n yleinen kokonaisuus säilyy yhtenäisenä. Jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle toteutetut korvaavat toimenpiteet.

Jos kyseisellä alueella on ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi ja/tai laji, ainoat kysymykseen tulevat näkökohdat ovat sellaisia, jotka liittyvät ihmisen terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen tai ensisijaisen tärkeisiin suotuisiin vaikutuksiin ympäristöön taikka, komission lausunnon mukaan muihin erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottaviin syihin.”

Kyseinen artikla on implementoitu Suomessa LSL 39 §:än, jonka mukaisesti:

”Sen estämättä mitä 1 momentissa säädetään, saadaan lupa muutoin lainsäädännössä säädetty edellytykset täyttävälle hankkeelle kuitenkin myöntää tai suunnitelma hyväksyä tai vahvistaa, jos hankkeelle tai suunnitelmalle ei ole vaihtoehtoja ratkaisua ja valtioneuvosto yleisistunnossa päättää, että hanke tai suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä.

Jos alueella on luontodirektiivin liitteessä I mainittu ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi tai liitteessä II tarkoitettu ensisijaisesti suojeltava eliölaji, on luvan myöntämisen tai suunnitelman hyväksymisen tai vahvistamisen edellytyksenä, että ihmisten terveyteen, yleiseen turvallisuuteen tai ympäristölle muualla koituihin ensisijaisen tärkeisiin suotuisiin vaikutuksiin liittyvä syy taikka muu erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottava syy vaatii luvan myöntämistä taikka suunnitelman hyväksymistä tai vahvistamista. Viimeksi mainitussa tapauksessa asiasta on hankittava komission lausunto.”

46. Poikkeamismahdollisuus perustuu muun muassa Euroopan unionin suhteellisuusperiaatteeseen (SEU 5 artiklan 4 kohta). Mikäli Natura-arvioinnissa päädytään siihen, ettei haitallisia vaikutuksia Natura 2000 -alueen koskemattomuuteen voida sulkea pois ilman kohtuullisia tieteellisiä epäilyksiä, voidaan hanke tai suunnitelma silti hyväksyä, mikäli säädetyt poikkeamisen soveltamisedellytykset täyttyvät.
47. EU-komission tulkintaohjeen⁴ (”Komission ohje”) mukaan luontodirektiivin 6 artiklan 4 kohtaa sovellettaessa tulee ensimmäiseksi selvittää, onko hankkeelle vaihtoehtoisia ratkaisuja⁵. EUT on Castro Verde -ratkaisussaan (C-239/04) vahvistanut, että vaihtoehtojen puuttuminen on osoitettava ennen kuin tarkastelussa voidaan edetä tutkimaan, onko suunnitelma tai hanke tarpeen erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä.
48. Kaikki toteuttamiskelpoiset vaihtoehdot, joilla suunnitelman/hankkeen tavoitteet voidaan saavuttaa, on tutkittava. Tämän arvioinnin on perustuttava siihen, mitä lajeja ja luontotyypppejä varten alue on osoitettu ja mitä suojelutavoitteita alueelle on asetettu. Komission ohjeen mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettely tarjoaa soveltuvat puitteet vaihtoehtojen löytämiselle (s.48).
49. Ensimmäisenä on tarkasteltava niin sanottua nollavaihtoehtoa eli hankkeen toteuttamatta jättämistä, jos toimenpiteellä voi olla haitallisia vaikutuksia Natura 2000 -alueen

⁴ Euroopan komissio. 2021a. Natura 2000 -alueisiin liittyvien suunnitelmien ja hankkeiden arviointi – Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan 3 ja 4 kohtaa koskevat menetelmäohjeet. 28.10.2021. Euroopan unionin virallinen lehti 2021/C 437/01: 1–107.

⁵ Euroopan komissio. 2021a. Natura 2000 -alueisiin liittyvien suunnitelmien ja hankkeiden arviointi – Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan 3 ja 4 kohtaa koskevat menetelmäohjeet. 28.10.2021. Euroopan unionin virallinen lehti 2021/C 437/01: 1–107.

luontoarvoihin. Mikäli hanke on kuitenkin tarpeellinen yleisen edun kannalta, viranomaisten on tutkittava, onko olemassa muuta toteutustapaa tai -paikkaa, erilaista laajuutta tai vaihtoehtoisia prosesseja, joilla suunnitelman tai hankkeen tavoitteet voitaisiin saavuttaa luontoarvoja vaarantamatta. Vaihtoehtojen kartoituksessa on myös arvioitava niiden kustannuksia, mutta huomattavaa on, etteivät pelkät taloudelliset näkökohdat riitä sulkemaan pois muita ratkaisuja (tuomio C-399/14). Komission ohjeen mukaan taloudelliset näkökohdat eivät saa nousta ensisijaisiksi ekologisten näkökohtien rinnalla.

50. Mikäli todetaan, että hankkeelle tai suunnitelmalle ei ole vähemmän haitallista vaihtoehtoista ratkaisua, tulee seuraavaksi arvioida, onko olemassa sellaisia yleisen edun kannalta pakottavia syitä, mukaan lukien sosiaaliset tai taloudelliset syyt, jotka edellyttävät kyseisen suunnitelman tai hankkeen toteuttamista (*imperative reasons of overriding public interest*, IROPI). Erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavia syitä on arvioitava tapauskohtaisesti i) kyseisen suunnitelman tai hankkeen tavoitteiden ja ii) sen asianmukaisessa arvioinnissa yksilöityjen Natura 2000 -alueisiin kohdistuvien erityisten vaikutusten perusteella⁶.
51. Komission ohjeen mukaan IROPI-perusteen täyttymistä koskevan tarkastelun perusteena käytetään seuraavia seikkoja:
- (i) Suunnitelman tai hankkeen toteuttamiseen pitää olla pakottava syy.
 - (ii) Yleisen edun on oltava erittäin tärkeä, joten kaikki luonteeltaan sosiaaliset tai taloudelliset yleiset edut eivät ole riittäviä, erityisesti kun niitä verrataan direktiivillä suojattaviin erityisen painaviin etuihin.
 - (iii) Yleinen etu voi olla erittäin tärkeä vain, jos kyseessä on pitkäaikainen etu; lyhytaikaiset taloudelliset edut tai muut edut eivät näytä riittävän tärkeitä ylittääkseen direktiivillä suojeltavat pitkän aikavälin suojeluun liittyvät edut.
52. Komission ohjeessa todetaan erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavien syiden tarkoittavan tilanteita, joissa aiotut suunnitelmat tai hankkeet osoittautuvat välttämättömiksi: kansalaisten elämän suojelua edistävien perusarvojen (terveys, turvallisuus, ympäristö) turvaamiseen tähtäävien toimien tai politiikkojen osana; valtion ja yhteiskunnan perustana olevien politiikkojen osana; ja osana sellaisten luonteeltaan taloudellisten tai sosiaalisten toimintojen suorittamista, joilla täytetään julkisen palvelun erityisiä velvoitteita.
53. Jos kyseisellä alueella on ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi ja/tai laji, ainoat kysymykseen tulevat näkökohdat ovat sellaisia, jotka liittyvät ihmisen terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen tai ensisijaisen tärkeisiin suotuisiin vaikutuksiin ympäristöön taikka,

⁶ Euroopan komissio. 2019. Natura 2000 -alueiden suojelu ja käyttö – Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan säännökset. Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg. Komission tiedonanto C(2018) 7621 final, Bryssel 21.11.2018. s. 54

komission lausunnon mukaan, muihin erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottaviin syihin.

54. Luontodirektiivin 6 artiklan 4 kohdan mukaisiin poikkeusperusteisiin voidaan siis turvautua vasta, kun on osoitettu, ettei muuta toteuttamiskelpoista ratkaisua ole eikä hanke vaaranna Natura 2000 -verkoston yleistä yhtenäisyyttä. Tällöinkin edellytyksenä on, että hankkeen katsotaan olevan erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavan syyn vuoksi tarpeen ja korvaavat toimenpiteet toteutetaan kattavasti.
55. Komission ohjeen mukaisesti korvaavat toimenpiteet ovat suunnitelma- tai hankekohdaisia toimenpiteitä, jotka toteutetaan luonto- ja lintudirektiiveihin perustuvien tavantomaisten velvoitteiden lisäksi. Näillä toimenpiteillä pyritään hyvittämään nimenomaisesti se kielteinen vaikutus, joka suunnitelmalla tai hankkeella on kyseessä oleviin lajeihin tai luontotyyppeihin.
56. Korvaavien toimenpiteiden on vaikutettava Natura 2000 -alueen suojelutavoitteisiin ja kielteisten vaikutusten kohteena oleviin luontotyyppeihin ja lajeihin laadun, määrän, toimintojen ja suojelun tason osalta vastaavassa määrin. Samalla on myös löydettävä korvaava alue, jonka merkitys eliömaantieteellisen levinneisyyden kannalta on vastaava. Keskeistä korvaavissa toimenpiteissä on niiden lisäisyys, eli korvaaviksi toimiksi voidaan hyväksyä sellainen luonnonarvon lisääminen, jota ei ilman korvaavia toimenpiteitä olisi tehty. Korvaavien toimenpiteiden suunnitelmassa on esitettävä tiedot, joiden perusteella korvaaminen voidaan todeta täysimääräiseksi.

4 POIKKEAMISEN EDELLYTYKSET

57. Sakatin kaivosohjelma täyttää soveltuvan sääntelyn mukaiset edellytykset luvan myöntämisen tai suunnitelman hyväksymisen mahdollistavan valtioneuvoston päätöksen tekemiseksi, sillä:
- (i) hyväksyttäväksi esitetystä hankevaihtoehdosta VE1a aiheutuu suoritetun vaihtoehtovertailun mukaisesti vähiten haittavaikutuksia Natura 2000-alueen luontotyypeille, lajeille ja koskemattomuudelle eikä hankkeelle ole olemassa muuta toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa, joka ei vaikuttaisi haitallisesti alueen koskemattomuuteen, **(Liite 5)**;
 - (ii) hankkeen toteuttamiselle on olemassa erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavia syitä ottaen huomioon Sakatin hankkeen asema CRMA:n mukaisena strategisena hankkeena, sen merkitys strategisten raaka-aineiden toimitusvarmuuden turvaamiselle Euroopan unionissa ja sen antama panos unionin avoimeen strategiseen riippumattomuuteen sekä vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä keskeinen merkitys Lapin pitkäjänteisen aluetaloudellisen kehityksen ja työllisyyden turvaamisessa, **(Liite 6)**;
 - (iii) kaikki tarvittavat korvaavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että Natura 2000 -verkoston yleinen kokonaisuus säilyy yhtenäisenä, tullaan toteuttamaan hakemuksen **liitteenä 7** olevan korvaavien toimenpiteiden suunnitelman mukaisesti.

58. Alla käsitellään tarkemmin kunkin säädetyn edellytyksen täyttymistä Sakatin kaivos-hankkeen kohdalla.

4.1 Vaihtoehtottomuuden edellytys

59. Luontodirektiivin (92/43/ETY) 6 artiklan 4 kohdan mukaan hanke voidaan toteuttaa Natura-alueeseen kohdistuvista merkittävistä heikentävistä vaikutuksista huolimatta ainoastaan, jos sille ei ole vaihtoehtoisia ratkaisua. Vastaava velvoite sisältyy LSL 39 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan lupa hankkeelle voidaan myöntää tai suunnitelma hyväksyä tai vahvistaa, jos hankkeelle tai suunnitelmalle ei ole vaihtoehtoisia ratkaisua.
60. Sakatin kaivoshankkeen vaihtoehtotarkastelu on toteutettu hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteydessä. Hankekehityksessä käytetystä vaihtoehdosta VE1a aiheutuu suoritettujen vaihtoehtovertailun mukaisesti vähiten haittavaikutuksia Natura 2000-alueen luontotyypeille, lajeille ja koskemattomuudelle eikä hankkeelle ole muuta toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa, joka ei vaikuttaisi haitallisesti alueen koskemattomuuteen.
61. Kaivoshankkeiden vaihtoehtotarkastelua luonnehtii hankkeen sijoittumisen vahva sitonaisuus louhittavan esiintymän sijaintiin, johon ei voida vaikuttaa. Vaihtoehtotarkastelu painottuu siten louhintatapaan, esiintymän ulottuvuuteen, kaivoshankkeen muiden tuotantorakenteiden, laitteistojen ja infrastruktuurin sijoittumiseen sekä vaikutusten vähentämistä koskevien vaihtoehtojen arviointiin.
62. Sakatin kaivoshankkeen alkuvaiheessa tarkasteltiin maanalaisen louhinnan ohella myös avolouhintaa. Esiintymä sijaitsee pääosin usean sadan metrin syvyydessä kallioperässä, mikä olisi kasvattanut avolouhoksen kokoa ja louhittavan sivukiven määrää merkittävästi verrattuna maanalaiseen kaivokseen. Avolouhinta karsiutui nopeasti sen merkittävästi suurempien ympäristövaikutusten sekä Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luonnonarvoihin kohdistuvien huomattavien haitallisten vaikutusten vuoksi. Alustavassa kannattavuustarkastelussa (Concept study, 2016) parhaaksi vaihtoehdoksi Natura-alueeseen kohdistuvien vaikutusten kannalta osoittautui kokonaan maanalaisena toteutettava louhinta. Louhintatavan osalta maanalainen louhinta on siten ainoa toteuttamiskelpoinen vaihtoehto, jolla Natura-alueelle aiheutuvat haitat voidaan minimoida.
63. Sakatin alkuperäinen kaivossuunnitelma sisälsi pääesiintymän ja sen koillispuolelle sijoittuvan satelliittiesiintymän NE (North-East) louhinnan. Satelliittiesiintymä sijaitsee pääesiintymää lähempänä maanpintaa, minkä vuoksi sitä ympäröivä kallioperä on rikkonaisempaa ja paremmin vettä johtavaa. Satelliittiesiintymän louhinta päätettiin jättää pois kaivossuunnitelmasta Natura-arvioinnin päivityksen yhteydessä vuonna 2025 lieventävänä toimenpiteenä, sillä louhinnan poisjättäminen pienentää huomattavasti hankkeen aiheuttaman vesitaloudellisen vaikutusalueen laajuutta. Satelliittiesiintymän louhinnasta luopuminen vaikuttaa merkittävästi hankkeen kannattavuuteen. Ratkaisu on kuitenkin keskeinen Natura-suojeluarvoihin liittyvä lieventävä toimenpide.
64. Kannattavuuden esiselvitysvaiheessa A (2019) arvioitiin vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja tehdasalueelle, siihen liittyville jätealueille sekä maanalaisen kaivoksen

sisäänkäynnille. Tehdasalueelle ja jätealueille kartoitettiin useita sijoituspaikkavaihtoehtoja Viiankiaavan suojelualueen ulkopuolelta noin 10 kilometrin säteellä esiintymästä. Yhtenä keskeisenä valintakriteerinä huomioitiin Viiankiaavan Natura-alueen läheisyys ja alustavasti arvioidut vaikutukset Natura-suojeluarvoille. Länsipuolelle sijoitettujen vaihtoehtojen osalta tehdasalueen vinotunneliyhteyden sijoittumista Kitisen alle pidettiin kaivosluvan oikeudelliset edellytykset huomioiden vaikeasti toteutettavana ja liian riskipitoisena. Itäpuolelle sijoitetuista vaihtoehdoista Kuusivaaran alue arvioitiin parhaaksi erityisesti koska sen sijainti suhteessa louhittavaan esiintymään mahdollisti liikennevaikutusten minimoimisen ja varmisti riittävän etäisyyden Natura-alueesta sekä läheisestä asutuksesta. Tehtyjen selvitysten perusteella Kuusivaara valikoitui tehdasalueen ainoaksi toteuttamiskelpoiseksi sijaintipaikaksi, minkä pohjalta muodostettiin YVA-menettelyssä tarkasteltavat vaihtoehtoiset ratkaisut hankkeen toteuttamiseksi. Infrastruktuurin sijainnin osalta vaihtoehdottomuus on siten osoitettu kattavalla sijaintivaihtoehtojen vertailulla, jonka tuloksena Kuusivaara on ainoa teknisesti toteuttamiskelpoinen ja Natura-alueen suojeluarvoihin sekä paikallisiin kyläyhteisöihin vähiten haitallisia vaikutuksia aiheuttava sijainti.

65. Sakatin kaivoshankkeen esisuunnitteluvaiheessa maanalaisen kaivoksen suunnittelu perustui oletukseen, jonka mukaan Viiankiaavan Natura-alueelle tuli rakentaa maanpinnalle ulottuvia pystykuiluja muun muassa kaivoksen ilmanvaihtoa varten. Pystykuilujen toteuttaminen olisi edellyttänyt kaivosinfrastruktuurin rakentamista Natura-alueelle ja siten suoraa fyysistä kajoamista näillä alueilla esiintyviin kasvilajeihin ja luontotyypeihin. Kannattavuuden esiselvitysvaiheessa A (2019) löydettiin kuitenkin vaihtoehtoinen ratkaisu ilmanvaihdon ja malmin noston toteuttamiselle: kaikki pystykuilut voitiin korvata Natura-alueen ulkopuolelta lähtevällä vinotunnelilla, mikä vähentää merkittävästi hankkeen Natura-alueen suojeluarvoihin kohdistuvia vaikutuksia. Vuotovesimäärän rajoittamiseksi maanalaisessa kaivoksessa käytetään systemaattista injektointia tunnelilouhintojen yhteydessä sekä tuotannon aikana, ja tyhjät louhostilat täytetään mahdollisimman nopeasti vuotovesien kulkeutumisen estämiseksi. Lisäksi malmin ja sivukiven murskauslaitokset sekä esiluokittelu on sijoitettu maan alle, mikä vähentää huomattavasti Natura-alueelle kohdistuvia haittoja pöly- ja meluvaikutusten osalta.
66. YVA-menettelyssä arvioitiin rikastushiekan maanpäällisen läjityksen osalta kahta vaihtoehtoa toteutustapaa: märkäläjitystä ja suodatetun rikastushiekan läjitystä. YVA-vaiheen jälkeen hankesuunnitelmassa on siirrytty yksinomaan suodatetun rikastushiekan läjitysratkaisuun, koska se aiheuttaa selvästi vähemmän Natura-alueelle kohdistuvia vaikutuksia perinteiseen märkäläjitysmenetelmään verrattuna. Suodatetun rikastushiekan läjityksessä vesi poistetaan rikastushiekasta ennen läjitystä, mikä vähentää padotujen rakenteiden tarvetta, parantaa alueen geoteknistä vakautta ja pienentää merkittävästi patoturvallisuusriskiä. Rikastushiekka-alueen sijoituspaikka on siirretty suoalueelta kokonaan kivennäismaalle Kuusivaaran rinteelle, ja tehdasalueen muut toiminnot on sijoitettu pääosin Kuusivaaran huipun eteläpuolelle Natura-alueen pintavesien valuma-alueen ulkopuolelle, mikä vähentää Natura-alueelle kohdistuvia vaikutuksia muun muassa pölyämisen ja melun leviämisen osalta.

67. Sivukiven luokittelu perustuu riskitarkastelujen kautta tärkeimmiksi havaittuihin parametreihin eli rikki- ja nikkelpitoisuuksiin. Luokittelujärjestelmällä saavutetaan sivukiven täysimääräinen hyödyntäminen kaivostoiminnassa, eikä kaivoksen toiminnan lopettamisen jälkeen maanpinnalle jää suljettavia sivukivialueita. Menettely pienentää merkittävästi Natura-alueelle kohdistuvia riskejä, kuten mahdollista sulkemisen jälkeistä suotovesien kulkeutumista Natura-alueen suuntaan sekä pölyämisen aiheuttamia vaikutuksia.
68. Tarvekilouhoksen sijainnin osalta YVA-menettelyssä arvioitiin kolme eri toteutusvaihtoehtoa. Hankesuunnittelun edetessä tarvekilouhos on siirretty etäämmälle Natura-alueesta YVA-menettelyn VE2 mukaiseen sijaintiin.
69. Edellä esitetyn perusteella Sakatin kaivoshankkeen kehittämisessä on systemaattisesti arvioitu erilaisia toteuttamisvaihtoehtoja Viiankiaavan Natura-alueeseen kohdistuvien vaikutusten minimoimiseksi. YVA-menettelyn aikana arvioitiin useita hankevaihtoehtoja, joista valittiin Natura-alueen kannalta vähiten haitalliseksi osoittautunut vaihtoehto VE1a. Suunnittelua on jatkettu YVA-menettelyn tulosten ja saatujen lausuntojen pohjalta, ja teknisiä ratkaisuja on edelleen kehitetty ympäristövaikutusten minimoimiseksi. Hankkeelle ei ole siten löydettävissä vaihtoehtoja toteutustapaa, joka olisi vaikutuksiltaan vähemmän haitallinen Natura-alueen suojeluarvoille.
70. Hankkeen vaihtoehdotuutta käsitellään yksityiskohtaisemmin hakemuksen **liitteenä** 5 olevassa selvityksessä (AFRY Finland Oy, Selvitys hankkeen vaihtoehdotuudesta).

4.2 Erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottava syy

4.2.1 Yleistä

71. Käsitettä ”erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavat syyt” (*imperative reasons of overriding public interest*, IROPI) ei määritellä luontodirektiivissä. Sen 6 artiklan 4 kohdan toisessa alakohdassa mainitaan kuitenkin esimerkkeinä tällaisista syistä ihmisten terveys, yleinen turvallisuus ja ensisijaisen tärkeät suotuisat vaikutukset ympäristöön. Vain yleiset edut, olivatpa ne julkisten tai yksityisten tahojen edistämiä, voidaan ottaa huomioon direktiivin suojelutavoitteiden vastapainona. Euroopan unionin tuomioistuimien vahvistanut asiassa C-182/10 tulkinnan, jonka mukaan myös yksityisten tahojen kehittämät hankkeet tulevat kyseeseen, kun ne todistetusti palvelevat yleisiä etuja.
72. Johtopäätöksenä Komission ohjeessa⁷ todetaan, että ”on kohtuullista katsoa, että ”erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavat syyt, mukaan lukien sosiaaliset tai taloudelliset syyt” tarkoittavat tilanteita, joissa aiottu suunnitelma tai hankkeet osoittautuvat välttämättömiksi: kansalaisten elämän suojelua edistävien perusarvojen (terveys, turvallisuus, ympäristö) turvaamiseen tähtäävien toimien tai politiikkojen osana; valtion ja yhteiskunnan perustana olevien politiikkojen osana; ja osana sellaisten luonteeltaan

⁷ Komission tiedonanto C(2018) 7621 final, Bryssel 21.11.2018 Natura 2000 -alueiden suojelu ja käyttö- Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan säännökset

taloudellisten tai sosiaalisten toimintojen suorittamista, joilla täytetään julkisen palvelun erityisiä velvoitteita. Toimivaltaisten viranomaisten tehtävänä on punnita, onko suunnitelmalla tai hankkeella erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavia syitä, joita voidaan pitää tärkeämpinä kuin luontotyyppien ja luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelutavoitetta.” Tätä on korostettu myös Unionin tuomioistuimen ratkaisussa C411/17 (kohta 155).

73. Komission tiedonannon⁸ mukaan erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavia syitä määrittäessään toimivaltaisen viranomaisen onkin otettava huomioon kaikki tekijät eli se, onko suunnitelma tai hanke:
- (i) erittäin tärkeä: suunnitelma tai hanke palvelee oleellista yleistä etua yksityisten etujen sijaan;
 - (ii) pakottava: suunnitelmasta tai hankkeesta koituva etu on suurempi kuin asianmukaisessa arvioinnissa yksilöity alueen koskemattomuuteen kohdistuva haitta (tai mahdollinen haitta); ja
 - (iii) yleisen edun mukainen: suunnitelma tai hanke on esimerkiksi olennainen osa valtion ja yhteiskunnan julkisia politiikkoja.
74. Komission tiedonannossa on mainittu seuraavat hankkeet esimerkkeinä luontodirektiivin 6 artiklan 4 kohdan mukaisista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä:
- (i) *Laivaliikenneväylän syventäminen ja leventäminen*. Main-joki on osa Euroopan laajuista verkkoa, ja ainoa sisävesiväylä, joka yhdistää useita jäsenvaltioita Kaakkois-Eurooppaan. Sillä on tärkeä tehtävä Rotterdamin ja Constanţan välisenä rajat ylittävänä tavaraliikennereittinä, ja se on siksi taloudellisesti merkittävä. Hanke on yksi viimeisimmistä puuttuvista yhteyksistä, joita tarvitaan tämän väylän mukauttamiseksi uuteen poliittiseen ja taloudelliseen kehitykseen ja laajentuneen Euroopan unionin vaatimuksiin.
 - (ii) *Kauko- ja esikaupunkiliikenteen rautatieyhteys*. Viranomaisten mukaan hankkeella parannetaan alueellisia ja pitkän matkan henkilöliikennepalveluja sekä luodaan ja vahvistetaan alueiden välisiä yhteyksiä muihin kehitysalueisiin. Se olisi osa kehäjärjestelmää, jota tarvitaan alueen rautatieliikenteen parantamiseksi.
 - (iii) *Uuden sataman rakentaminen*. Teneriffan saari on erittäin riippuvainen meriliikenteestä ja tehokkaasta satamajärjestelmästä. Uusi satama lisäisi paljon tarvittua kapasiteettia i) ottamaan vastaan meriliikenteen tulevan kasvun, erityisesti konttiliikenteen, jonka ennustetaan lisääntyvän saarella merkittävästi, ja ii) purkamaan olemassa olevan sataman ruuhkia. Uuden sataman odotetaan tuottavan hyvän taloudellisen tuoton ja tarjoavan saarelle myös mahdollisuuden houkutella kansainvälistä konttien jälle-laivausliikennettä.

⁸ Komission tiedonanto Natura 2000 -alueisiin liittyvien suunnitelmien ja hankkeiden arviointi – Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan 3 ja 4 kohtaa koskevat menetelmäohjeet (2021/C 437/01)

75. Esimerkkiratkaisuissa painottuvat siis poliittisen ja taloudellisen kehityksen tarpeet. Komission lausuntokäytännössä IROPI-perusteen täyttymisen perusteluina on lisäksi käytetty muun muassa paikallisen tason sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia sekä energiaturvallisuutta:
- (i) Prosper Haniel -hiilikaivos (Saksa, 2003): Hiilikaivoksen toiminta-ajan jatkaminen ja laajentaminen aiemmin hyödyntämättömille alueille. Komissio katsoi lausunnossaan (24/04/2003) IROPI-perusteen täyttyvän sillä perusteella, että kaivoksen nopeutetulla sulkemisella olisi lyhyellä aikavälillä merkittäviä sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia paikallisella ja alueellisella tasolla.
 - (ii) Bothniaban (Ruotsi, 2003): Rautatieinfrastruktuurihanke, jolle myönnettiin poikkeus alueellisen kilpailukykyyn vahvistamisen ja alueellisten epätasapainojen poistamisen perusteella.
 - (iii) Doelin voimalaitokset (Belgia, 2019): Energiasektoria koskeva tapaus, jossa perusteena oli niin ikään energiaturvallisuus.
76. Kansallisen käytännön osalta on lisäksi syytä mainita Porin kaupungin infrastruktuurihanke, jolle valtioneuvosto myönsi vuonna 2025 ensimmäisen Suomessa myönnetyn Natura-poikkeuksen terveys- ja turvallisuusperustein tulvasuojelun nojalla.

4.2.2 Sakatin hankkeen asema EU:n strategisten raaka-aineiden tuottajana

77. Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät 11.4.2024 kriittisten raaka-aineiden asetuksen (CRMA), jonka tarkoituksena on lisätä kriittisten ja erityisesti strategisten raaka-aineiden primäärituotantoa, jalostusta ja kierrätystä Euroopassa. Asetuksen myötä pyritään nostamaan näihin raaka-aineisiin liittyvää huoltovarmuutta vastauksena viime vuosina voimakkaasti muuttuneeseen geopoliittiseen tilanteeseen ja vihreän siirtymän edellyttämään raaka-aineiden käytön merkittävään kasvuun tulevaisuudessa sekä toisaalta niiden saatavuuden epävarmuuteen. CRMA-sääntelyn kautta pyritään varmistamaan, että EU:n strategisten raaka-aineiden louhintakapasiteetti kattaa 10 prosenttia, jalostuskapasiteetti 40 prosenttia ja kierrätyskapasiteetti 25 prosenttia EU:n kysynnästä vuoteen 2030 mennessä.
78. Sakatin kaivoshankkeen kannalta merkittävää on, että kaikki kaivoksen päätuotteet (Ni, Cu, Co ja platinametallit) ovat CRMA:n mukaisesti EU:n kannalta sekä kriittisiä että strategisia raaka-aineita. Tuotantomääriltään Sakatti tulisi olemaan yksi suurimmista nikkelin, platinaryhmän ja koboltin primäärituottajia EU:n alueella ja merkittävä kuparin tuottaja.
79. Euroopan komissio on 25.3.2025 hyväksynyt Sakatin kaivoshankkeen CRMA:n mukaiseksi strategiseksi hankkeeksi, joka auttaa parantamaan EU:n kapasiteettia strategisten raaka-aineiden osalta. Komission hyväksymät strategiset hankkeet edistävät merkittävästi Euroopan vihreää siirtymää, digitalisaatiota sekä puolustus- ja avaruusturvallisuutta. Näiden hankkeiden on todettu tukevan strategisten raaka-aineiden turvattua tarjontaa EU:ssa, täyttävän ympäristöön, yhteiskuntaan ja hallintotapaan liittyvät

kriteerit ja olevan teknisesti toteuttamiskelpoisia. Lisäksi on osoitettu, että valituista hankkeista on selkeitä rajat ylittäviä hyötyjä EU:lle⁹.

80. CRMA 10 artiklan 2 kohdan mukaan muun muassa Direktiivin 92/43/ETY 6 artiklan 4 kohdassa tarkoitettujen ympäristövaikutusten tai veloitteiden osalta unionissa toteutettavien strategisten hankkeiden katsotaan olevan erittäin tärkeän yleisen edun mukaisia sillä edellytyksellä, että kaikki mainituissa unionin säädöksissä säädetyt edellytykset täyttyvät. Säädöksen perustelujen mukaan tämä tarkoittaa, että otettaessa huomioon strategisten hankkeiden merkitys strategisten raaka-aineiden toimitusvarmuuden turvaamisessa unionissa ja niiden antama panos unionin avoimeen strategiseen riippumattomuuteen sekä vihreään ja digitaaliseen siirtymään, vastuussa olevan lupaviranomaisen olisi katsottava strategisten hankkeiden olevan yleisen edun mukaisia. Lupaviranomaisen tulee kuitenkin suorittaa tapauskohtainen arviointi sen osalta, onko hankkeen tuottama yleinen etu merkittävämpi, kuin hankkeen haitalliset ympäristövaikutukset. Asetuksen mukaan tapauskohtaisessa arvioinnissa olisi otettava asianmukaisesti huomioon louhintapaikkojen geologinen erityisyys, joka rajoittaa sijoittamispäätöksiä, koska louhintapaikoille ei ole vaihtoehtoisia sijaintipaikkoja.
81. CRMA-asetusta ei ole vielä toimeenpantu Suomen kansallisessa lainsäädännössä, mutta EU-asetuksena se on suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä, jota jäsenmaiden on noudatettava ilman kansallista täytäntöönpanoa. Tulkinta-apua asetuksen soveltamiseen voidaan hakea uusiutuvan energian direktiivin ((EU) 2023/2413, RED III) kansallisesta täytäntöönpanosta. RED III direktiivin 16 f artiklassa ja LSL 39.4 §:ssä on vastaavasti säädetty uusiutuvan energian tuotantolaitosten olevan erittäin tärkeän yleisen edun mukaisia hankkeita. Direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä (HE 41/2023) todettiin tämän tarkoittavan, että mikäli valtioneuvosto katsoisi hankkeen olevan uusiutuvaan energiaan liittyvän erittäin tärkeän yleisen edun vuoksi pakottavasta syystä toteutettava, komission lausuntoa ei tarvittaisi edes niissä tilanteissa, joissa hanke tai suunnitelma merkittävästi heikentäisi Natura-alueen suojelun perusteena olevaa luontodirektiivin liitteessä I mainittua ensisijaisesti suojeltavaa luontotyyppiä tai liitteessä II tarkoitettua ensisijaisesti suojeltavan eliölajin esiintymistä.
82. Euroopan komissio on katsonut pakottavan yleisen edun edellytyksen täytyneen muun muassa uusiutuvan energian käyttöönoton nopeuttamisen perusteella Saksan Traunfall-vesivoimalaitoksen korvaamishankkeen tapauksessa¹⁰. Hankkeen pakottavan yleisen edun kriteerin tulee katsoa täyttyvän vastaavasti vihreää siirtymään tukevien strategisten hankkeiden osalta. Yllä esitetyn komission lausuntokäytännön valossa Sakatin kaivoksen strategisen merkityksen Suomen ja koko Euroopan kannalta yhtenä vihreän siirtymän mahdollistajana ja huoltovarmuuden turvaajana voidaan jo yksinään katsoa täyttävän perusteet sille, että hanke tulee toteuttaa erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä.

⁹ Euroopan komission lehdistötiedote strategisten hankkeiden nimeämisestä, 25.3.2025

¹⁰ Komission lausunto C(2025) 1843 final, 28.3.2025

4.2.3 Kaivoshankkeen kansantaloudellinen merkitys

83. Erittäin tärkeän, pakottavan yleisen edun kriteerin täyttymisen osalta on huomioitava myös, että Sakatin kaivoshankkeen kansantaloudelliset vaikutukset arvioidaan merkittäviksi sekä alueellisesti että valtakunnallisesti. Sakatin kaivoshankkeen toteuttaminen on keskeinen tekijä pitkäjänteisen aluetaloudellisen kehityksen ja työllisyyden turvaamisessa Lapin alueella, missä elinkeinorakenne nojaa vahvasti kaivostoimintaan. Kaivoshankkeen kansantaloudellisia vaikutuksia on analysoitu **liitteenä 6 olevassa** Copenhagen Economicsin laatimassa raportissa (Economic Study of the Sakatti mine). Raportin mukaan Sakatin kaivoshankkeen kansantaloudellinen hyöty syntyy seuraavin tavoin:
- (i) suorat vaikutukset kaivoksen ja AA Sakatti Mining Oy Suomessa harjoittaman toiminnan kautta;
 - (ii) epäsuorat vaikutukset kaivosalan toimitusketjussa, jossa suomalaiset toimijat tuottavat Sakatin kaivokselle tavaroita ja palveluita;
 - (iii) kerrannaisvaikutukset paikallistaloudessa, kun työntekijöiden palkat kulkeutuvat alueen talouteen;
 - (iv) alueelliset tuottavuusvaikutukset paikallisyrittäjille, jotka syntyvät ulkomaisomisteisen yrityksen investoidessa Lappiin;
 - (v) maanhankinnat, joissa AA Sakatti Mining Oy ostaa maata paikallisilta yksityisiltä maanomistajilta ja/tai Suomen valtiolta.
84. Kaivoksen 25 vuoden rakentamis- ja toiminta-aikana hankkeen taloudellisen toiminnan ja sen toimitusketjun arvioidaan kasvattavan Lapin bruttokansantuotetta 100–500 miljoonalla eurolla vuosittain. Kaivos myös työllistää useimpina vuosina suoraan ja välillisesti 500–2 500 henkilötyövuotta kaivoksella ja Sakatti-hankkeen toimitusketjussa Lapissa. Hankkeen noin 20 vuoden toimintavaiheen nettovaikutusten arvioidaan olevan keskimäärin 310–350 miljoonaa euroa vuosittain bruttokansantuotteessa Lapissa, mikä vastaa noin 4 prosenttia Lapin bruttokansantuotteesta vuonna 2022. Vuosittaiset verokertymät olisivat noin 25 miljoonaa euroa Lapissa ja 75–80 miljoonaa euroa Suomessa kaivoksen toimintavaiheessa. 20 vuoden aikana Sakatti-hanke voi tuottaa kaivosverokertymää 400 miljoonaa euroa (20 miljoonaa euroa vuosittain) ja nettoyhteisöverokertymää 600 miljoonaa euroa (30 miljoonaa euroa vuosittain) Suomessa. Keskeisten taloudellisten indikaattoreiden lisäksi hankkeella on aluetaloudellisia hyötyjä maa-alueiden hankintojen kautta ja se myös tuottaa koulutus- ja sosiaalisia ohjelmia Anglo Americanin kestävän kaivostoiminnan suunnitelman mukaisesti¹¹.
85. Komission lausuntokäytännössä on painotettu alueelliseen taloudelliseen kehitykseen liittyviä seikkoja. Esimerkiksi Saksan Prosper Haniel -kaivosta koskevassa tapauksessa komissio hyväksyi pakottavan yleisen edun ehdon täyttymisen sillä perusteella, että

¹¹ Copenhagen Economics, Economic Study of the Sakatti mine

Prosper Hanielin kaivoksen nopeutetulla sulkemisella voisi lyhyellä aikavälillä olla merkittäviä sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia paikallisella ja alueellisella tasolla.¹²

4.2.4 Sakatin kaivoshanke osana Suomen valtion mineraalistrategian toteuttamista

86. Sakatin hanke tukee Suomen kansallisen mineraalistrategian tavoitteita usealla keskeisellä tavalla. Suomen vuonna 2024 julkaistu kansallinen mineraalistrategia 2040 tähtää kestäväan kasvuun, raaka-ainehuollon turvaamiseen ja puhtaan siirtymän edistämiseen. Uuden mineraalistrategian visiona on, että Suomesta tulee globaali edelläkävijä, kumppani ja kehittäjä mineraalien kestävässä ja vastuullisessa hyödyntämisessä, ja strategian tavoitteena on varmistaa kasvu ja lisäarvo mineraaliteollisuudessa muun muassa lisäämällä investointeja mineraalien etsintään, monipuolistamalla toimitusketjuja ja vähentämällä riippuvuutta yksittäisistä kriittisten raaka-aineiden lähteistä.
87. Suomen hallitus on sitoutunut hiilineutraaliuteen vuoteen 2035 mennessä, ja mineraalistrategia tukee tätä tavoitetta edistämällä kestävää kaivostoimintaa, sillä hiilineutraaliuden saavuttaminen edellyttää muun muassa lisää kuparia sähköjärjestelmiä varten sekä kobolttia ja nikkeliä akkujen tuotantoon. Näiden strategisten tavoitteiden valossa Sakatin hanke on linjassa Suomen tavoitteiden kanssa ja edistää osaltaan niiden toteuttamista.

4.2.5 Yhteenveto

88. Sakatin kaivos tulisi olemaan tuotantomääriltään yksi suurimpia nikkelin, platinaryhmän ja koboltin primäärituottajia EU:n alueella ja merkittävä kuparin tuottaja. Tämä korostaa Sakatin kaivoksen strategista merkitystä Suomen ja koko Euroopan kannalta yhtenä vihreän siirtymän mahdollistajana ja huoltovarmuuden turvaajana. Raaka-aineiden tarpeen valtavan kasvun myötä jokainen kaivoshanke, jossa tarvittavia raaka-aineita voidaan tuottaa kestävästi, on myös olennaisen tärkeä sekä EU:n että globaalien ilmastotoimien kannalta.
89. Sakatin kaivoksella on lisäksi huomattava kansantaloudellinen merkitys sekä valtakunnallisesti että erityisesti Lapin alueella, jonka elinkeinorakenne nojaa vahvasti kaivostoimintaan. Kaivos luo alueelle merkittävän määrän suoria ja välillisiä työpaikkoja, tukee paikallisten yritysten toimintaedellytyksiä sekä vahvistaa alueen elinvoimaa ja väestöpohjan säilymistä. Kaivoshankkeen toteuttaminen on siten keskeinen tekijä Lapin pitkäjänteisen aluetaloudellisen kehityksen ja työllisyyden turvaamisessa.
90. Sakatin kaivoshanke täyttää selkeästi komission tiedonannossa toimivaltaisen viranomaisen tapauskohtaiselle IROPI-harkinnalle asetetut kriteerit, joiden mukaan suunnitelman tai hankkeen tulee palvella oleellista yleistä etua, suunnitelmasta tai hankkeesta koituvan edun tulee olla suurempi kuin asianmukaisessa arvioinnissa yksilöity alueen koskemattomuuteen kohdistuva haitta (tai mahdollinen haitta) ja suunnitelma tai hanke on esimerkiksi olennainen osa valtion ja yhteiskunnan julkisia politiikkoja.

¹² Komission lausunto, 24/04/2003

91. Näin ollen Sakatin hankkeen toteuttamiselle on olemassa sellainen erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottava syy, joka on katsottava tärkeämmäksi, kuin hankkeen mahdollinen vaikutus Viiankiaavan Natura-alueen suojelutavoitteisiin.

4.3 Korvaavat toimenpiteet

4.3.1 Korvaavien toimenpiteiden oikeudellinen kehys ja soveltaminen Sakatin kaivoshankkeessa

92. Euroopan komissio on julkaissut luontodirektiivin artiklan 6(4) soveltamista koskevan ohjeen (*Managing Natura 2000 Sites – The provisions of Article 6 of the Habitats Directive 92/43/EEC*) sekä tiedonannon (2021/C 437/01), joissa määritellään periaatteet Natura 2000 -verkostoon kohdistuvien heikennysten korvaamiselle. Komission ohjeistuksen mukaan korvaavien toimenpiteiden on oltava ekologisesti vaikuttavia, ajallisesti oikea-aikaisia ja tarkoituksenmukaisesti sijoitettuja suhteessa hankkeen vaikutusalueeseen. Toimenpiteiden on kohdistuttava niihin luontotyyppeihin ja lajeihin, joihin hanke vaikuttaa haitallisesti, ja niiden on vastattava niitä perusteita, joiden nojalla kohde on alun perin liitetty Natura 2000 -verkostoon. Pelkkä sijainti samalla biomaantieteellisellä alueella ei riitä, ellei korvaava alue täytä alkuperäisen alueen ekologista tehtävää.
93. Hyväksyttäviä korvaavia toimenpiteitä voivat komission ohjeistuksen mukaan olla muun muassa elinympäristön ennallistaminen, uuden alueen luominen verkostoon, lajien palauttaminen, suojelualueiden perustaminen sekä muiden uhkien vähentäminen. Toimenpiteiden vaikuttavuuden on oltava mitattavissa ja seurattavissa, ja tiedonanto (2021/C 437/01) korostaa erityisesti suunnittelun läpinäkyvyyttä ja ekologista vaikuttavuutta. On kuitenkin huomattava, että komissio ei ole antanut yksityiskohtaisia laskentaohjeita haittojen tai korvaavien toimien riittävyyden täsmälliseksi määrittämiseksi.
94. Sakatin kaivoshanketta varten on laadittu korvaavien toimenpiteiden suunnitelma, jossa esitetään toteutettavat toimenpiteet yleissuunnitelmatasolla, yksilöidään konkreettiset toiminta-alueet sekä osoitetaan korvaavien toimenpiteiden riittävyys hankkeen aiheuttamien heikennysten hyvittämiseksi.

4.3.2 Korvaavien toimenpiteiden suunnitelma

95. Hakemuksen **liitteenä 7** oleva korvaavien toimenpiteiden suunnitelma koostuu Suunnitteluperiaatteet, Yleissuunnitelma ja Toimenpidealueiden suunnitelmat -osaraportista. Suunnitelma sisältää tarvittavat tiedot sen osoittamiseksi, että suunnitellut korvaavat toimenpiteet ovat riittävät korvaamaan Sakatin kaivoshankkeesta Viiankiaavan Natura-alueen suojeluperusteille aiheutuvan heikennyksen täysimääräisesti ja ne toteuttamalla voidaan varmistua siitä, että Natura-verkoston eheys säilyy.
96. Korvaavien toimenpiteiden suunnitelma perustuu luontodirektiivin 6 artiklan 4 kohtaan ja luonnonsuojelulain 39 §:ään sekä Euroopan komission soveltamisohjeisiin. Suunnitelman keskeisiä periaatteita ovat lisäisyys, luonnonarvohehtaarin käyttö yhteismitallisena laskentayksikkönä, suojeluperustekohtainen tarkastelu sekä tieteellisesti

perusteltu ja läpinäkyvä laskentatapa, jossa hyödynnetään BOOST-hankkeen¹³ menetelmiä soveltuvin osin.

97. Suunnitteluperiaatteet -raportissa kuvataan Sakatin kaivos-hankkeen vaikutusten aiheuttaman heikentymisen seurauksena menetettävät luonnonarvot ja esitetään laskelmat ja laskentatavat menetettävän luonnonarvon määrästä suojeluperusteittain. Yleissuunnitelmassa keskitytään suunniteltujen toimenpiteiden muodostaman luonnonarvohyödyn tarkasteluun ja esitetään luonnonarvon lisääntymisen laskelmat ja laskentatavat. Suunnitelmassa esitellään korvaavien toimenpiteiden alueet sekä suunnitellut toimenpiteet, joilla suojeluperusteiden tilaa kohennetaan ja varmistetaan korvaavien toimien lisäisyys. Tehtäville toimenpiteille esitetään laskelmat luonnonarvon lisääntymisestä luontotyypeittäin. Suojeluperustelajien osalta esitetään tehtävät toimenpiteet ja todetaan niiden riittävyys. Toimenpidealueiden suunnitelma sisältää konkreettiset kuvaukset ja suunnitelmat niistä ennallistamistoimista, joiden toteuttamisen myötä suojeluperusteiden korvaamiseksi tuotettava luonnonarvo muodostuu.

4.3.3 Sovellettavat korvaavien toimenpiteiden määrittelyn perusteet

98. Keskeistä korvaavissa toimenpiteissä on niiden lisäisyys, eli korvaaviksi toimiksi voidaan hyväksyä sellainen luonnonarvon lisääminen, jota ei ilman korvaavia toimenpiteitä olisi tehty. Korvaavina alueina ei voida käyttää esimerkiksi suojeluohjelmien alueiksi määriteltyjä alueita, joista jollain aikavälillä on tarkoitus tulla suojelualueita. Vastaavasti jos lajin esiintymästä on olemassa suojelurajauspäätös tai se on suunnitteilla, ei kyseistä lajin esiintymää voida käyttää korvaavissa toimenpiteissä.
99. Luontodirektiivin mukaan kunkin tarkasteltavan suojeluperusteen suotuisan suojelutason säilyttäminen on keskeinen tavoite, ja hankkeesta aiheutuvat merkittävät heikennykset on hyvittävä korvaavilla toimenpiteillä. Lintudirektiivissä ei kuitenkaan ole edellytystä suotuisan suojelutason säilyttämisestä. Toisaalta lintudirektiivin 3 artiklan 1 kohta edellyttää, että jäsenvaltiot toteuttavat kaikki tarvittavat toimenpiteet kaikkien luonnonvaraisten lintujen elinympäristöjen riittävän moninaisuuden ja laajuuden säilyttämiseksi, ylläpitämiseksi tai palauttamiseksi ennalleen.
100. Korvaavien toimenpiteiden suunnitelmassa käytetään luontotyyppien osalta yhteismittallista laskentayksikköä, luonnonarvohehtaaria (hha). Luonnonarvohehtaari huomioi kyseessä olevan luontotyyppin tilan, eli keskeisesti sen, kuinka lähellä luonnontilaista kyseinen alue on. Erinomaisessa luonnontilassa oleva alue on pinta-alayksikköä kohti arvokkaampi kuin heikentyneessä luonnontilassa oleva. Korvaavien toimenpiteiden suunnitelmassa sekä menetettävä luontoarvo että korvaavien toimenpiteiden tuottama luontoarvo lasketaan luonnonarvohehtaareiksi. Korvaavien toimien on tuotettava vähintään yhtä paljon luonnonarvohehtaareja kuin hankkeen aiheuttaman heikentymisen myötä menetetään. Vertailu tehdään suojeluperustekohtaisesti.

¹³ Ekologinen kompensatio oikeudenmukaisessa siirtymässä kohti luonnon kokonaisheikentymättömyyttä -hanke

101. Natura-luontotyytit on määritelty luontodirektiivin liitteessä I, ja ne jaotellaan karkeammalla tasolla kuin kansallisen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin (LuTU) mukaiset luontotyytit. Natura-luontotyyppien korvaavien toimien suunnittelussa voidaan yhdellä Natura-luontotyyppillä korvata toista saman Natura-luontotyyppin alalajia. Natura-lainsäädännön osalta lähes koko Suomi kuuluu samaan boreaaliseen vyöhykkeeseen, eikä Natura-lainsäädäntö erottele esimerkiksi Keski-Lapin aapasoita Pohjanmaan aapasoista.
102. Ekologinen tila arvioidaan kompensatioasetuksen mukaisesti kymmenportaisella luokituksella välillä 0–1. Luontotyyppin tila on sitä korkeampi, mitä vähemmän ihmistoiminta on heikentänyt luontotyyppiä. Tilaluokka 1,0 kuvaa täysin luonnontilaista tai luonnontilaisen kaltaista luontotyyppiä ja tila 0,1 erittäin voimakkaasti heikentynyttä ja muuttunutta luontotyyppiä.
103. Luontotyyppikuvion ekologisen tilan arvo muodostetaan yksittäisten mittarien painotettuna keskiarvona eli kertomalla mittarin arvo sen painolla, summaamalla painotetut arvot ja jakamalla summa mittarien painotetulla lukumäärällä. Mittarit on jaettu ensi- ja toissijaisiin niiden ekologisen merkityksen perusteella.

4.3.4 Hyödyn laskentaperiaatteet

104. Hyvitysalueella tuotettujen luontohyötyjen määrää voidaan parantaa erilaisilla ennallistamistoimenpiteillä, jolloin kyseisen luontotyyppin ekologinen tila paranee ja se lähtee kehittymään kohti luonnontilaista. Luontotyyppin paranemisen nopeudesta ja määrästä käytetään nimitystä vaste. BOOST-työkaluihin kuuluu laajan asiantuntijatyön pohjalta kehitetty ennallistamistoimenpiteiden vasteiden laskentatyökalu, jonka avulla saavutettava vaste voidaan laskea vuosi vuodelta toimenpiteen toteuttamisesta lähtien. Toimenpiteelle voidaan määrittää myös 30 vuoden keskihyöty, jota käytetään suoraan 30 vuodessa saavutettavan vasteen kertoimena.
105. Laskennassa käytetään BOOST-hankkeen laskentaohjeen versiota 1.0-2025. 30 vuoden aikajakso soveltuu hyvin Sakatin kaivoshankkeen korvaavien toimenpiteiden määrittelyjaksoksi, sillä hankkeen rakentamis- ja toiminta-ajaksi on suunniteltu yhteensä 25 vuotta. Koska korvaavien toimenpiteiden alueet suojellaan pysyvästi, saavutettava ja kasvava luonnonarvo jää alueille olemaan kaivostoiminnan päättymisen jälkeenkin.

4.3.5 Lajeja koskevat erityisperusteet

106. Lajien osalta laskentasääntöjä tai -ohjeita ei ole saatavissa. Suojeluperustelajien osalta heikentyminen arvioidaan vaikutusalueittain lajikohtaisesti, lajin ekologiaan perustuen. Vastaavasti korvaavien toimenpiteiden tuottama hyöty arvioidaan lajikohtaisesti. Kasviesiintymien paranemisen laskemiseksi lasketaan toimenpidealueille suhteellinen paranema niille luontotyypeille, joilla olemassa olevat kasviesiintymät sijaitsevat. Kasviesiintymien oletetaan paranevan vastaavassa suhteessa.
107. BOOST-hankkeessa ei ole laskentatyökaluja myöskään linnuille kohdistuvien heikentymien arvioimiseksi. Kuten kasvien, myös lintujen osalta luontoarvon menetys

arvioidaan lajin ekologiaan perustuen. Linnuston osalta komission mielipiteissä on vain vähän esimerkkejä korvaavista toimenpiteistä, mikä todennäköisesti johtuu siitä, että linnuston elinympäristöt paranevat luontotyyppejä parantamalla.

4.3.6 Korvaavien toimenpiteiden suorittaminen

108. Sakatin kaivoshankkeesta Viiankiaavan Natura 2000 -alueelle aiheutuvien menetysten korvaamiseksi on valittu neljä korvaavien toimenpiteiden aluetta alueen välittömästä lähiympäristöstä: Käppäläaapa pohjoispuolella sekä Särkiaapa, Isoaapa ja Hiivanaaapa idässä. Alueilla toteutetaan yhteensä kymmenellä toimenpidealueella konkreettisia ennallistamistoimia, kuten ojitusten poistoa ja uomakunnostuksia. Lisäksi Viiankiaavan eteläpuolisella Hevosenpäänrimmellä Eliasaavan alueella suojellaan yksi runsas (80 m² aarin alalla) lapinsirppisammalen esiintymä erillisenä suojelualueena. Tällä alueella ei tehdä ennallistamistoimia. Korvaavien toimenpiteiden riittävyys on laskettu BOOST-vastemenetelmällä, joka sisältää ennallistamiseen liittyvät epävarmuudet, ja suunnitelma tuottaa menetettäviä luonnonarvohehtaareita suuremman määrän kaikkien korvattavien suojeluperusteiden osalta.
109. Suojeluperusteisten lajien – kiiltosirppisammalen, lapinleikin, isonuijasammalen ja lapinsirppisammalen – osalta korvaavuus perustuu elinympäristökunnostuksiin sekä Oulun yliopiston kanssa toteutettavaan sammalten etäsuojeluhankkeeseen. Suojeluperusteisten lintulajien jänkäkurpan ja mustaviklon osalta elinympäristön paraneminen toimenpidealueilla katsotaan riittäväksi korvaamaan hankkeen aiheuttamat mahdolliset heikennykset.
110. Hyödyt on laskettu 30 vuoden aikajaksolla. Kaivoksen noin 25 vuoden rakennus- ja toiminta-ajan jälkeen vesitalous ja luonnontila alkavat palautua hankkeen vaikutusalueella, kun taas ennallistetuilla ja suojelluilla alueilla paraneminen jatkuu. Käppäläaapa (n. 1 050 ha) suojellaan välittömästi hankkeen alkuvaiheessa, mikä turvaa Natura-verkoston yhtenäisyyden koko ennallistumisjakson ajan. Esitettyjen ennallistamis-, suojelu- ja etäsuojelutoimenpiteiden katsotaan täysimääräisesti korvaavan Sakatin kaivoshankkeesta Viiankiaavan Natura-alueen suojeluperusteille aiheutuvat merkittävät heikennykset. Korvaavien toimenpiteiden vaikuttavuuden seuranta toteutetaan hakemuksen liitteenä 8 olevan alustavan seurantaohjelman mukaisesti.

#21407605v14

Kunnioitavasti,

LAPIN LIITTO

LAPIN LIITTO

Olli Rainio

Hannu Takkula

Hallituksen puheenjohtaja

vs. maakuntajohtaja

LIITTEET:

- 1 Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavaehdotus, 13.5.2026
- 2 WSP Finland Oy, Sakatin monimetalliesiintymän kaivoshankkeen vaikutukset Viiankiaavan Natura 2000 -alueeseen, Natura-arvioinnin päivitys, 26.2.2025
- 3 Lapin ELY-keskuksen luonnonsuojelulain 35 §:n mukainen lausunto Sakatin kaivoshankkeen Natura-arvioinnin täydennyksestä, 9.7.2025
- 4 Metsähallituksen luonnonsuojelulain 35 §:n mukainen lausunto Sakatin kaivoshankkeen Natura-arvioinnin täydennyksestä, Sodankylä, 27.8.2025
- 5 AFRY Finland Oy, Selvitys hankkeen vaihtoehtomuudesta, 7.5.2026
- 6 Copenhagen Economics A/S, Economic Study of the Sakatti mine, tammikuu 2026
- 7 WSP Finland Oy, Viiankiaavan Natura 2000 -alueen suojeluperusteiden korvaaminen, osareportit 1–3
- 8 Sakatin kaivoshankkeen Natura 2000 -alustava seurantaohjelma